

PREOTUL PROFESOR MARTIR FLOREA MUREȘAN - O PAGINĂ DIN DOSARUL SĂU DE CANONIZARE*

DRD. DANIEL-MATEI POP**

În cadrul Școlii Doctorale „Isidor Todoran” din Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, s-a demarat un amplu proiect de cercetare prin care se încearcă readucerea în actualitate a vieții, activității și operei unor mari profesori de teologie de altădată ai vechiului Institut Teologic, devenit în scurt timp Academie Teologică iar mai apoi Institut Teologic de grad univervitar din capitala culturală a Transilvaniei. Între aceștia se numără și părintele profesor Florea Mureșan, personalitate binecunoscută în lumea academică a teologiei clujene dar și în viața bisericii, prin complexitatea și varietatea preocupărilor sale de natură pastorală, misionară, culturală și filantropică.

Viața, activitatea și opera părintelui profesor Florea Mureșan a devenit pentru mine o preocupare constantă, concretizată mai întâi în lucrarea de licență, și continuată în proiectul tezei de doctorat. Dincolo de impactul pozitiv pe care l-a avut părintele profesor Florea Mureșan în teologia clujeană, dar și în arealul misionar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, pentru mine personal părintele Florea Mureșan reprezintă un model de erudiție, de verticalitate morală și de profesionalism pastoral. Ceea ce m-a legat și mai mult de dânsul a fost faptul că renumitul profesor de teologie a păstorit în satul meu natal Suciul de Sus, ceea ce a constituit pentru mine un imbold și mai mare pentru ai prezenta viața, activitatea și opera în cadrul studiilor mele doctorale.

Argumentul cel mai puternic însă rezidă în faptul că părintele Florea Mureșan și-a sfârșit viața în chip martiric în închisoarea de la Aiud, alături de colegul lui de profesor și de suferință, părintele Liviu Galaction Munteanu.

Toate aceste argumente m-au determinat în ultimă instanță să cercetez Arhiva Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului în care am descoperit dosarul său, dar și Arhiva CNSAS în care se află dosarul întocmit de Securitatea comunistă și în care sunt adunate toate acuzele nedrepte în urma cărora v-a fi închis de trei ori, ca în cele din urmă să sfârșească așa cum spuneam în închisoarea de la Aiud.

Dincolo de caracterul științific al acestui demers de cercetare doctorală, sper cu toată convingerea că această lucrare va fi încă un argument pentru ca în timpul cel mai scurt părintele profesor martir Florea Mureșan să fie propus de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru canonizare. Susțin cu încredere acest demers mai

ales că în rândul oamenilor din Suciul de Sus și nu numai, el este considerat și receptat deja ca un sfânt, alături de părintele profesor martir Liviu Galaction Munteanu.

I. SUCCINTE ELEMENTE DE ISTORIOGRAFIE BISERICESCĂ CLUJEANĂ

1.1. REACTIVAREA VECHILOR EPARHII DE LA VAD ȘI FELEAC

Istoricul Ioan Aurel Pop, fostul rector al Universității Babeș-Bolyai iar în prezent Președintele Academiei Române într-un important studiu referitor la istoricul Arhiepiscopiei Vadului Feleacului și Clujului, preluând ideea academicianului Marius Porumb, afirmă că: „cercetările mai recente au demonstrat existența unei vieți monastice răsăritene la Feleac, cu antecedente cel puțin până în secolul al XIV-lea. Urmează apoi ridiarea bisericii de piatră și de zid petrecută între anii 1480-1484. Edificiul, cu evidente influențe și elemente gotice târzii, emană și astăzi un spirit de echilibru și de cumpătare, specifice lumii rurale românești. Aici a slujit, începând cu anul 1484, cel dintâi ierarh cunoscut de Feleac, anume Daniil, care a păstorit de la 1481/1482 până în jurul anilor 1500”.¹

Cu ocazia a împlinirii a 90 de ani de la reactivarea vechiilor eparhii de la Vad și Feleac, Editura Renașterea a publicat un volum în care regăsim câteva studii valoroase semnate de istorici de marcă, între care se numără Ioan Aurel Pop, Nicolae Edroiu, Nicolae Bocșan, Alexandru Moraru, Ioan Vasile Leb și Gabriel Gârdan, preluate din cadrul lucrărilor unui simpozion intitulat *Eparhia Clujului la 90 de ani. Istoric, Evenimente, Personalități*.²

Regretatul istoric Nicolae Bocșan în articolul pe care îl semnează, spunea printre altele: „Ideea restaurării Mitropoliei Ortodoxe Române a fost relată cu argumente canonice și istorice de episcopul Andrei Șaguna”.³ În proiectul restaurării Mitropoliei Transilvaniei se regăsea și înființarea unei episcopii în partea de Nord-Vest a eparhiei cu sediul la Cluj. Același istoric, bazat pe documente de arhivă spunea că în cadrul noii episcopii cu sediul la Cluj urmau să intre 16 protopopiate, 465 de parohii și 282.326 de suflete, iar Clujul

* Studiul a fost realizat sub coordonarea Pr. Prof. univ. dr. Vasile Stanciu, care și-a dat avizul pentru publicarea lui.

** Doctorand, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Cluj-Napoca.

¹ Ioan Aurel Pop, *Tradiția istorică a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului*, în *Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului la 90 de ani (1921-2011)*, Editori, Ștefan Iloaie și Bogdan Ivanov, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2012, pp. 41-42.

² *Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului la 90 de ani (1921-2011)*, Ștefan Iloaie și Bogdan Ivanov (Eds.), Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2012.

³ Nicolae Bocșan, *Istoricul reînființării Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului*, în *Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului la 90 de ani (1921-2011)*, Editori, Ștefan Iloaie și Bogdan Ivanov, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2012, p. 64.

era preferat ca reședință a noii eparhii ca urmare a numărului de locuitori și datorită importanței sale culturale.⁴

La data de 16 februarie 1919 în ședința Consistoriului Arhidiecezan de la Sibiu s-a parafat reînvierea vechiilor centre episcopale de la Vad și Feleac⁵, și fostul consilier al Mitropolitului Nicoale Bălan, preotul Nicolae Ivan, devenit ulterior arhimandrit, va fi ales ca episcop, fiind hirotonit în Catedrala Mitropolitană din Sibiu la data de 21 noiembrie/4 decembrie 1921 de către mitropolitul Bălan și instalat ca episcop al Clujului pe 6/19 decembrie 1921, la vârsta de 66 de ani.⁶

1.2. ACADEMIA TEOLOGICĂ DIN CLUJ

Una dintre cele mai importante ctitorii ale episcopului Nicolae Ivan a fost înființarea unei școli de teologie în care să fie instruiți viitorii preoți ai eparhiei noi înființate. Rămâne emblematică dorința episcopului Nicolae Ivan de a pune bazele unei școli academice de teologie în orașul de reședință al eparhiei sale. Iată ce spunea: „Mă cuprinde o adevărată durere, văzând că peste 70 de comune bisericești sunt lipsite de păstorul lor sufletesc și ori încotro îmi îndrept privirile nu văd nici o rază de sprenăță pentru umplerea golului”.⁷

Noua Academie Teologică își va deschide porțile în toamna anului 1924 și va avea o activitate destul de scurtă mai precis până în anul 1952, când școala teologică clujeană va fi desființată în timpul regimului comunist instaurat în România, iar în toamna anului 1990 această instituție va fi reînființată sub titulatura Institutul Teologic de grad universitar pentru ca din 1992 să devină Facultate de Teologie din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.⁸

Academia Teologică din Cluj a fost proiectată și adusă la viață de către ctitorul ei în spiritul gândirii și tradiției șaguniene, iar primii ei profesori și-au desăvârșit studiile la facultățile de teologie din Chișinău și Cernăuți, iar unii și la instituții similare din Occident. Între profesorii reprezentativi ai Academiei Teologice din Cluj se numără și părintele profesor Florea Mureșan.

⁴ N. BOCȘAN, *Istoricul reînființării Episcopiei...*, p. 71; a se vedea și Sebastian STANCA, *Episcopia Ortodoxă Ronână a Vadului, Feleacului și Clujului. 1919-1929*, Cluj, 1930, pp. 18-20.

⁵ Alexandru MORARU, *Scurt istoric al eparhiei ortodoxe române a Vadului, Feleacului și Clujului*, Cluj-Napoca, 2001, p. 45.

⁶ A. MORARU, *Scurt istoric al eparhiei ortodoxe...*, p. 46. pentru detalii privind viața și activitatea episcopului Nicolae Ivan a se vedea: Nicolae VASIU, Ioan BUNEA, *Episcopul Nicoale Ivan 1855-1936, Ctitorul reînviatului Eparhiei a Vadului, Feleacului și Clujului, Studii și Documente*, Ediția a II-a îngrijită de preot Iustin Tira, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015, 2021.

⁷ *Actele Sinodului ordinar al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului*, ținut la Cluj în anul 1922, p. 69.

⁸ Pentru detalii de natură istoriografică a se vedea: Alexandru MORARU, *Învățământul teologic universitar ortodox din Cluj, Schiță istorică*, ediția I, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009; Alexandru MORARU, *Învățământul teologic universitar din Cluj (1924-1952)*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2020.

II: PREOTUL PROFESOR FLOREA MUREȘAN

2.1. BIOGRAFIA

Părintele Florea Mureșan, s-a născut în 8 iulie 1907, în satul Ciubanca⁹, județul Cluj, din părinții Gheorghe și Maria, trăind într-o frumoasă familie de țărani simpli și modești ai neamului nostru românesc, potrivit propriei mărturisiri din *Autobiografie*¹⁰. Tânărul Florea a primit o educație aleasă încă din familie, educație care i-a sedimentat sentimentul de dragoste față de Biserică și neam, fiind al doilea fiu al familiei având încă două surori și un frate.

Următorul detaliu biografic este ilustrativ pentru perioada copilăriei și pentru starea socială a familiei: „În tot decursul copilăriei nu îmi amintesc ca avutul din ograda noastră să fi fost mai mult de o bivoliță și 2-4 oi. Pricina abia mai târziu am înțeles-o: De pe cele partu jugăre (2 ha și 30 ari) din care o treime rămânea islaz în fiecare an, nu puteam crește mai mult. Mai târziu, ținând în arendă pământ de-al fiscoiului, din economiile încropite, au reușit să mai cumpere câteva bucățele de pământ sălbatec, care totuși n-a reușit să-i salte din viața de robi și de pe ogoarele altora. Amândoi părinții fiind de o hărnicie proverbială, ne-au asigurat o copilărie fără lipsuri crude- dar belșugul sau prinosul nu l-am cunoscut niciodată. Ambii părinți au murit la vârsta de 64 de ani; tata în 1934, iar mama în 1943.”¹¹

Fiind un tânăr sânguinos și silitor în studierea cărților, părintele Florea, a urmat școala primară în satul natal (1913- 1919), iar la îndemnul învățătorului din sat, Augustin Mircea el urmează cursurile liceului „Andrei Mureșanu” din Dej (1919-1926). Tot din *Autobiografie* aflăm că „în primul an de liceu am locuit în atelierul cismarului Balog, strada N. Iorga, nr.52, contra unei plăți suportabile și a micilor servicii casnice: adusul apei de la „Hideg-Kut”, curățirea atelierului, crăpatul lemnelor și facerea focului. După Crăciun am ajuns să-mi însușesc dibăcia de a coase la tu-

⁹ „Localitatea Ciubanca este un sat în comuna Recea-Cristur din județul Cluj, care a fost atestat pentru prima dată în anul 1314. Această localitate se află situată în nord-estul județului Cluj, la limita cu județul Sălaj. Satul Ciubanca se afla la aproximativ 50 de km distanță Cluj-Napoca și la 35 de km distanță de orașul Dej. Ciubanca este situată într-o micro depresiune în zona Dealurilor Gârboului (cca. 450m altitudine), având ca vecini la sud localitatea Ciubăncuța, iar la nord localitatea Hășmaș în județul Sălaj. Fiind o zonă depresionară activitățile specifice zonei sunt agricultura și creșterea animalelor. Majoritatea locuitorilor sunt români, creștin ortodocși (80%) care păstrează autenticitatea și frumusețea satului românesc din generație în generație”; detalii în: https://ro.wikipedia.org/wiki/Ciubanca,_Cluj; <https://www.ghidulprimariilor.ro/list/cityHallDetails/PRIMARIA-RECEA-CRISTUR/47557> accesate în data de 11 August 2021.

¹⁰ Florea MUREȘANU, *Autobiografie*, în: Florea MUREȘANU, *Grai și suflet românesc*, volum îngrijit de Dorel Man, Editura Arhidiecezană, Cluj- Napoca, 1997, pp. 10-14; vezi și Ierom. Grigorie BENEĂ, Andreea INEOAN, Emanuil INEOAN, Andreea OPRIȘ, Adrian Nicolae PETCU, Pr. Dorin SAS, Dragoș URSU, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele comuniste*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2017, p. 237.

¹¹ Florea MUREȘANU, *Autobiografie...* p. 11.

rieci, la care treabă mă luam la întrecere cu Balog neni. Hrana mi-o aduceau de acasă. Tot la două săptămâni tata venea cu desaga pe spinare cale de 27 de km. De un lucru țin minte că m-am săturat în anul acela de lapte acru, care spre sfârșitul săptămânii a doua era iute ca spirtul.”¹²

După terminarea clasei a noua cu „foarte bine” părintele obține o bursă și loc în cămin pe care le păstrează până la sfârșitul liceului. În restul anilor de studiu pentru a se putea întreține oferă meditații colegilor mai înstăriți, fiind un elev model al liceului. Examenul de Bacalaureat l-a luat la Cluj în iunie 1926, conform Diplomei nr. 252 din 10 septembrie 1926.¹³ Rămâne în capitala culturală a Transilvaniei unde urmează cursurile Academiei Teologice¹⁴ între anii 1926-1930 obținând diploma de absolvire *Magna cum laude*¹⁵, precum și Facultatea de Filosofie și Litere în același timp (1926- 1930). Fiind remarcat de Biserică pentru capacitățile sale intelectuale a fost trimis cu o bursă de studii primită de la Patriarhie la Strasbourg, între 1 noiembrie 1930 și 31 iulie 1931¹⁶. Între anii 1935- 1938 urmează cursurile Facultății de Teologie din Cernăuți, unde obține diploma de licență cu teza „Obligațiunea morală”. Fiind un apropiat al episcopului Nicolae Colan, care între timp devine ministru al educației naționale, cultelor și artelor, părintele este sprijinit să obțină o bursă „Humboldt” în vederea realizării tezei de doctorat în teologie la Universitatea din Berlin având ca temă „Responsabilitatea morală”¹⁷, teză pe care nu a apucat să o susțină, datorită izbucnirii celui de-al doilea război mondial, fiind nevoit să se întoarcă în țară.

La 6 noiembrie 1948 a obținut titlul de doctor în teologie la Facultatea de Teologie din București cu lucrarea „Cazania lui Varlaam – prezentare în imagini – 1643 - 1943”¹⁸.

După terminarea studiilor, în 4 iulie 1932 s-a căsătorit, la Ocna Sibiului, cu învățătoarea Eugenia Adam, care se născuse în America, în anul 1913, din părinți români emigrați, însă revenise în țară cu mama sa văduvă. Căsnicia lor va fi binecuvântată de Dumnezeu cu doi copii, Delia, născută în satul Râșca de Sus la 29 iunie 1933 și Andrei-Porfir, născut în Cluj la 26 februarie 1937.¹⁹

¹² Florea MUREȘANU, *Autobiografie...* p. 11.

¹³ ***, *Martiri pentru Hristos, din România, în perioada regimului comunist*, IBMBOR, București, 2007, p. 500.

¹⁴ A se vedea numărul de înmatriculare din: Academia Teologică Ortodoxă Română Cluj și Institutul Teologic Universitar, *Index Alfabetic al Studenților*, din Arhiva Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

¹⁵ Alexandru MORARU, *Învățământul teologic universitar ortodox din Cluj (1924-1952)*, Editura Presa universitară clujeană, Cluj-Napoca, 1996, p. 213.

¹⁶ Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p. 237; a se și vedea AAVFC .

¹⁷ Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p.239.

¹⁸ Florea MUREȘANU, *Autobiografie...* p. 12.

¹⁹ Florea MUREȘANU, *Autobiografie...* p. 12.

2.2. HIROTONIA ȘI ACTIVITATEA PASTORALĂ

Prețuit în mod deosebit de episcopul Nicolae Ivan (1855- 1936), a fost hirotonit diacon pe data de 7 iulie și apoi preot pe data de 8 iulie 1932. Cu toate că a avut o pregătire teologică de înaltă ținută academică va fi numit preot în localitatea Râșca de Sus, protopopiatul Huedin, județul Cluj (1 august 1932-1 ianuarie 1934), „într-o parohie săracă de munte”²⁰ din zona Munților Apuseni. Astfel, tânărul preot, cu studii serioase în străinătate a dat dovadă de ascultare și a înțeles nevoile Bisericii din acele timpuri²¹, iar mărturia personală este ilustrativă în acest sens: „În Râșca am stat doi ani, dar nu cu mâinile în sân. Pe lângă pastorația ce mai trăiește în inimile celor ce i-am păstorit pe calea mântuirii, am sporit bunurile bisericii cu un teren de 5 jugăre, cu o sesiune de 16 jugăre și cu un clopot de 2208 kg”²².

Pe lângă activitatea pastorală, părintele Florea Mureșan va desfășura și o intensă activitate socială, construind o școală în cătunul Dealul Negru în anul 1933, iar potrivit detaliilor culese din dosarele de la Securitate, aflăm că nu a primit aprobarea Prefecturii Cluj pentru construirea acestei școli, hotărându-se în cele din urmă să apeleze la șefii mișcării legionare din Cluj care au favorizat în cele din urmă construirea acestei școli inaugurată în octombrie 1934²³.

Datorită activității sale remarcabile din parohia Râșca de Sus părintele Florea Mureșan este promovat ca preot la Catedrala Ortodoxă din cetatea Clujului la 1 ianuarie 1934²⁴, iar din acest moment își începe o bogată activitate publicistică, conturându-și imaginea de cărturar de seamă a acelei perioade. În cursul anului 1934 părintele face demersuri pentru înființarea la Cluj a unui săptămânal numit „Glasul strămoșesc” pe care îl va conduce ca redactor șef până în 1935. În paginile acestui săptămânal părintele Florea Mureșan va scrie o serie de articole cu caracter anticomunist și antisovietic²⁵. În această calitate de preot al Catedralei din Cluj, ctitorită de Nicolae Ivan, părintele Florea se va afirma printr-o ținută sacerdotală și intelectuală de înaltă calitate, fiind un model pentru intelectualitatea clujeană atât ca om de cultură cât și ca slujitor al lui Hristos.

În toamna anului 1946 a fost numit de către episcopul Nicolae Colan protopop al Clujului²⁶, și a participat activ alături de studenți la grevele organizate de aceștia în contextul istoric binecunoscut al cedării Ardealului de Nord ca urmare a Dictatului de la Viena din 1940. Concomitent părintele Florea Mureșan este și paroh al biserii-

²⁰ Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p. 237.

²¹ Dorel MAN, *Teologul și cărturarul martir Florea Mureșan*, în *Rost* 97 (2011), p. 20; a se vedea AAVFC.

²² Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p. 238.

²³ Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p. 238.

²⁴ Pr. F. MUREȘANU, *Grai și suflet...*, p. 15.

²⁵ Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p. 238.

²⁶ A se vedea AAVFC.

cii cu hramul „Sfânta Treime” cunoscută și sub denumirea de „Biserica din Deal” , iar din anul 1948 rămâne să îndeplinească doar funcția de paroh.

Potrivit informației părintelui Dorel Man, „ ca protopop a străbătut și cercetat cele 31 de parohii din protopopiat, consemnând date monografice despre fiecare parohie și biserică, precum și datele biografice ale parohului din aceea vreme în cartea *Biserici și preoți din Protopopiatul ortodox român al Clujului*, realizând astfel un instantaneu, care are menirea să salveze cel puțin chipul unei biserici de lemn...”²⁷

Pe întreaga perioadă a activității sale în calitate de protopop și preot al Bisericii Sfânta Treime va desfășura o intensă activitate culturală, despre care părintele Simion Cristea scria următoarele:

„A avut un mare rol în susținerea Cenaculului literar a lui Victor Papilian, pe care l-a găzduit chiar în casa lui, unde se întâlnea lume aleasă din Cluj, precum: Lucian Blaga, Valeriu Anania, Ion Luca, Zorica Lațcu, Ionel Bolboacă, Valentin Raus și alții. Casa parohială din strada Bisericii Ortodoxe nr.10 a devenit un însemnat focar al culturii clujene”²⁸.

În anul 1953 părintele Florea Mureșan este numit preot paroh pe seama parohiei vacante din satul Suciul de Sus, ctitorind în această perioadă și Mănăstirea Breaza din imediata apropiere a localității²⁹. În calitate de fiu al satului am cules o serie de informații privitoare la activitatea părintelui Florea Mureșan în această parohie. Și astăzi încă mai sunt vii metodele pastorale pe care le-a folosit și care au rămas emblematice pentru toți urmașii lui, ca să nu mai vorbim și despre puterea cuvântului, care era determinantă pentru toți credincioșii. Cuvântul lui omiletic rostit în biserică, ca de altfel și intervențiile sale în comunitate erau respectate cu sfințenie.

A rămas în tradiția parohiei până astăzi ajunarea severă din Săptămâna Mare, din Joia Mare până în Ziua Învierii, tradiție pe care mulți credincioși o respectă.

Cât privește ctitorirea Mănăstirii Breaza din proximitatea localității Suciul de Sus, părintele Florea Mureșan în plină epocă a colectivizării, când oamenii erau obligați să-și cedeze proprietățile funciare statului comunist ateu, a reușit să convingă o bună parte a credincioșilor să doneze mănăstirii pământurile lor din proprietate³⁰.

2.3. FLOREA MUREȘAN – PROFESORUL ȘI TEOLOGUL

Pe lângă activitatea de slujitor al altarului părintele Florea Mureșan a îmbrățișat și vocația de dascăl de teologi ca profesor suplinitor la Catedra de Teologie practică și Catedra de Istorie de la Academia Teologică din Cluj³¹.

²⁷ Pr. F. MUREȘANU, *Grai și suflet...*, p. 16.

²⁸ Pr. Simion CRISTEA, *Părintele Florea Mureșan (1907-1961), din amintiri*, în: *Renașterea* 5 (2021), p. 6.

²⁹ AAVFC, în cota III 292-948.

³⁰ AAVFC, în cota III 292-948.

³¹ D. MAN, *Teologul și cărturarul martir...*, p. 21.

Înainte de a avea primele tangențe cu această prestigioasă școală, Academia Teologică din Cluj, după cum dânsul mărturisește a fost pe lângă funcția de preot slujitor al Catedralei Ortodoxe și profesor de educație religioasă-morală la Cursul profesional de ucenici din Cluj³². Face cunoștință cu lumea academică clujeană în anul universitar 1939- 1940 când au fost înscriși 58 de studenți. Acesta a suplinat catedrele de Catehetică și Pastorală însumând trei ore săptămânal cu anul III și cu anul IV³³. Având în vedere faptul că Ardealul de Nord în urma dictatului de la Viena a fost cedat, o bună parte a profesorilor Academiei s-au refugiat în România iar părintele Florea Mureșan a fost nevoit să predea mai multe discipline din secția Teologiei Practice: Liturgică, Omiletică, Catehetică, Pastorală în anul universitar 1940-1941³⁴.

Aceste date istorice demonstrează două realități: cursurile Academiei Teologice nu s-au desființat în timpul Dictatului de la Viena, iar părintele Florea Mureșan datorită pregătirii sale teologice de excepție a fost capabil să predea disciplinele din secția Teologiei Practice.

Perioada de suplinire a continuat pe întreaga perioadă a Dictatului, pentru ca din anul 1946, în urma reorganizării Academiei Teologice de către episcopul academician Nicolae Colan, părintele profesor Liviu Galaction Munteanu devine rector, iar o serie posturi vor fi scoase la concurs, părintele Florea Mureșan rămânând pe mai departe suplinitor la catedra de Istorie Bisericească până la data de 30 iunie 1948. Menționăm faptul că din anul 1948-1949 Academia Teologică devine Institut Teologic Universitar³⁵.

Pe lângă activitatea didactică în cadrul Academiei Teologice, părintele Florea Mureșan a fost redactor la ziarul „Tribuna Ardealului” precum și colaborator al revistelor „Viața ilustră”, „Viața creștină”, având o activitate publicistică continuă și făcându-se remarcat ca una dintre personalitățile intelectualității clujene din aceea perioadă³⁶.

Având în vedere că părintele Florea Mureșan a avut competențe în disciplinele Teologiei Practice și Istorice, s-a validat în teologia clujeană academică ca un teolog prolific, profund, ce a abordat în operele sale o tematică variată de mare actualitate pentru vremea respectivă. Opera sa teologică cuprinde lucrări monografice, predici și cuvântări, eseuri analitice, meditații duhovnicești, medalioane patristice și traduceri. În cele ce urmează prezint succint lista lucrărilor sale reprezentative:

³² Florea MUREȘANU, *Autobiografie...*, p. 13.

³³ Alexandru MORARU, *Învățămintul Teologic Universitar Ortodox din Cluj (1924-1952)*, Ediția a-II-a revizuită și adăugită, Editura Renașterea, p. 117; vezi și *Anuarul 1939-1940*, Cluj, 1940, pp.326-328.

³⁴ A. MORARU, *Învățămintul teologic universitar...*, p. 120.

³⁵ A. MORARU, *Învățămintul teologic universitar...*, pp. 124-127.

³⁶ Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p. 239.

1. *Viețile Sfântului Antonie cel Mare, Macarie Egipteanul și Efreim Sirul*,³⁷ în Colecția „Cărțile Vieții” nr. 10, Cluj, 1941, Tipografia Eparhială.
2. *Carte de religie ortodoxă pentru clasele I-IV*, edițiile I-a și a-II-a apărute în anii 1941- 1942, iar a treia ediție în anul 1943.³⁸
3. *Întâia carte de învățătură. Pentru tineretul român de Lege răsăriteană și pentru tot românul iubitor de Hristos*,³⁹ Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Cluj, 1943.
4. *Biserica din Deal, sau vechea biserică ortodoxă română din Cluj și slujitorii ei*,⁴⁰ Cluj, 1942.
5. *Catedrala*⁴¹ în Colecția „Veniți de luați lumină” nr. 11, Cluj, 1943.
6. *Mitropolitul Andrei Șaguna. Predici cu un studiu introductiv*,⁴² Cluj, 1945.
7. *Biserici și preoți din protopopiatul ortodox român al Clujului*,⁴³ Tipografia Națională, Cluj, 1946.
8. *Cazania lui Varlaam 1643- 1943, Presentare în imagini*,⁴⁴ Editura ERAN, Cluj, 1944, cartea care reprezintă lucrarea de doctorat în teologie a părintelui Florea Mureșan susținută la București la 6 noiembrie 1948.
9. *Grai și suflet românesc*,⁴⁵ Editura Arhiepiscopiei, Cluj-Napoca, 1997, acest volum a apărut după moartea părintelui Florea sub atenta îngrijire a Pr. Lect. Univ. Dorel Man.
10. *Prefață la lucrarea Lauda Învierii*⁴⁶, Arhimandritul Ioan Schakhovskoy, *Lauda Învierii* în românește de Gheorghe Suciu în „Cărțile Vieții”, Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Cluj, 1943.

³⁷ Florea MUREȘAN, *Viețile Sfântului Antonie cel Mare, Macarie Egipteanul și Efreim Sirul*, în Colecția *Cărțile Vieții*, nr. 10, Tipografia Eparhială, Cluj, 1941.

³⁸ ***, *Martiri pentru Hristos, din România...*, p. 504.

³⁹ Florea MUREȘAN, *Întâia carte de învățătură. Pentru tineretul român de Lege răsăriteană și pentru tot românul iubitor de Hristos*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Cluj, 1943; lucrare reeditată de către Pr. Dorel Man, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2001.

⁴⁰ Florea MUREȘAN, *Biserica din Deal, sau vechea biserică ortodoxă română din Cluj și slujitorii ei*, Cluj, 1942.

⁴¹ Florea MUREȘAN, *Catedrala*, în Colecția *Veniți de luați lumină*, nr. 11, Cluj, 1943.

⁴² Florea MUREȘAN, *Mitropolitul Andrei Șaguna. Predici cu un studiu introductiv*, Cluj, 1945.

⁴³ Florea MUREȘAN, *Biserici și preoți din protopopiatul ortodox român al Clujului*, Tipografia Națională, Cluj, 1946.

⁴⁴ Florea MUREȘAN, *Cazania lui Varlaam 1643-1943, Presentare în imagini*, ERAN, Cluj, 1944.

⁴⁵ Florea MUREȘANU, *Grai și suflet românesc*, volum îngrijit de Pr. Lect. Univ. Dr. Dorel Man, Editura Arhiepiscopiei, Cluj- Napoca, 1997.

⁴⁶ Florea MUREȘAN, „Prefață”, la Arhimandritul Ioan SCHAKHOVSKOY, *Lauda Învierii*, în românește de Gheorghe Suciu, în *Cărțile Vieții*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Cluj, 1943.

III. SFÂRȘITUL MARTIRIC

3.1. PERIOADELE DE DETENȚIE ȘI SFÂRȘITUL MARTIRIC

Părintele Florea Mureșan prin ținuta sa morală și intransigența față de orice dera-paje politice, a devenit incomod atât pentru regimul de ocupație al Ungariei hor-tiste cât și pentru regimul comunist instaurat în România îndată după cel de-al doilea Război Mondial. Cât privește relațiile părintelui cu stăpânirea hortistă, potrivit unei note a Securității din 18 ianuarie 1958, cităm următoarele: „Informatorul întreabă: Ai fost persecutat în timpul ocupației maghiare?, Da, am fost urmărit imediat după ce Clujul a ajuns sub ocupație hortistă, era să fiu arestat pentru sentimentele mele nați-onaliste românești. De către cine ai fost protejat în timpul ocupației maghiare?; La intervenția preotului Laurențiu Curea, episcopul reformat Vasarhely, mi-a dat o scri-soare de recomandare către autoritățile maghiare, care m-a ajutat să nu fiu arestat”⁴⁷.

Potrivit unei alte note a Siguranței, părintele Florea Mureșan a fost suspectat în anul 1943 că „ar fi omul de legătură” dintre legionarii fugiți în Germania și cei rămași în țară, iar „casa sa- sediul legionarilor din Ardealul de Nord”⁴⁸. În ciuda faptului că părintele Florea Mureșan a fost acuzat că a colaborat cu legionarii și că a manifestat sentimente șovine și antiumane o mărturie personală a părintelui demontează toate aceste acuzații: „Nu mi-am apropiat niciodată, nici nu am consimțit cu șovinismul, cu rasismul sau pogromurile antisemite... Nu se va putea ridica împotriva mea nici-odată vreun ungur sau evreu care să-mi reamintească un singur gest prin care eu aș fi manifestat convingeri antiumane. În schimb eu pot numi fapte, pe care cu riscul vie-ții personale le-am făcut în favorul altora, străini mie și de neam și de credință religi-oasă. În mai 1944, când au început pogromurile fasciste împotriva evreilor la Cluj, am evacuat la Iclod 6 copii evrei cu o evreică”⁴⁹.

Cât privește implicarea sa în vreun partid politic ostil regimului, o ală mărturie a părintelui demontează și această acuzație: „nu am fost înscris în nici un partid sau orice altă organizație până în anul 1947, când m-am înscris în Frontul Plugarilor”⁵⁰, însă, cu toate acestea în primăvara anului 1945 va fi arestat pentru prima dată timp de două luni.⁵¹

A doua arestare a părintelui Florea Mureșan a avut loc pe 4 septembrie 1952, după cum reiese din corespondența cu episcopul Nicoale Colan al Clujului: „Din 19

⁴⁷ CNSAS, P. 695. Vol. I.

⁴⁸ Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p. 239.

⁴⁹ CNSAS, I. 235975, vol. I.

⁵⁰ Florea MUREȘANU, *Autobiografie...*, p. 14; (detalii prețioase privitoare la această perioadă a se vedea teza mea de licență: *Preotul și profesorul martir Florea Mureșan -prin detenție la sfințenie-*, manu-scris tehoredactat, Arhiva Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2018, pp. 40-45)

⁵¹ Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p.240.

septembrie 1952 până în 12 iunie 1953 am lucrat la Canal”⁵². Motivele acestei arestări s-au concentrat pe câteva acuzații pe care regimul comunist i le-a pus în cârcă și anume: simpatizant și membru activ al legionarilor, discurs împotriva orânduirii comuniste, organizări de întruniri clandestine prin care se făcea propagandă anticomunistă și instigare la revoltă împotriva regimului comunist⁵³.

Voi reda două mărturii care fac referire la cea de-a doua arestare a sa, prima reprezentând un pasaj dintr-o notă informativă a Securității: „este calificat ca un element periculos în viața socială, dușmanul de moarte al regimului de democrație populară... Am organizat în anturajul lui informatori care ne vor ține la curent cu toată activitatea lui”⁵⁴, iar cea de-a doua, o mărturie personală din corespondența cu episcopul Nicoale Colan: „În 1952 s-a pus la cale arestarea mea printr-o serie de învinuiri imorale, care în 12 iunie 1952 m-au privat și de parohie și de libertate, rămânându-mi copiii fără mamă și fără tată și fără nici o ocrotire, decât de la Dumnezeu”⁵⁵.

Una dintre metodele diabolice prin care Securitatea încerca să afle informații despre cei acuzați chiar din gura celor mai apropiați colegi sau prieteni, s-a dovedit în cazul părintelui Florea Mureșan că nu a dat rezultatele scontate, el rămânând din punct de vedere moral cu o verticalitate de nezdruccinat. Mărturia părintelui profesor Ioan Bunea, el însuși o victimă a Securității comuniste și a trădătorilor, este mai mult decât relevantă: „La proces, ne-am văzut, pentru ultima oară, cu Florea Mureșan, fostul meu coleg de facultate și prieten apropiat. Fusese adus ca martor împotriva lui Liviu Munteanu. A fost demn, n-a recunoscut ceea ce apărea în declarație, afirmând categoric că este introdusă în text de către anchetator”⁵⁶.

Cea de-a treia detenție a survenit după eliberarea de la Canal, ca urmare a deselor interpelări și urmăriri din partea Securității în timpul activității sale în parohia de munte Suci de Sus, pe care a păstorit-o vreme de cinci ani, din 1953 și până la data arestării sale din 1958.

Parohia Suci de Sus a devenit centrul preocupărilor sale misionare, ca urmare a refuzului din partea episcopiei de a primi un post în administrația eparhială, potrivit propriei mărturisiri: „după eliberare, cu sănătatea zdruccinată și trecut prin operație... ca să nu iau postul nimănui am cerut un post administrativ la Centrul Eparhial și nici acela nu mi s-a aprobat ca să pot fi și eu împreună cu familia”⁵⁷.

Convingerile religioase și politice ale părintelui Florea Mureșan au fost speculate de către Securitate și în urma șicanelor constante din partea informatorilor, va fi acu-

⁵² AAVFC, în cota II 12-924.

⁵³ Pentru detalii a se vedea: CNSAS, I. 235975, vol. I.

⁵⁴ CNSAS, I. 235975, vol. I.

⁵⁵ AAVFC, în cota II 12-924; menționăm faptul că pe 25 mai 1950, doamna Eugenia Mureșan, soția părintelui va fi arestată și condamnată la doi ani de închisoare datorită legăturilor acesteia cu Ambasada americană, cf. Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p.240.

⁵⁶ Ioan BUNEA, *Memorial*, Limes, Cluj-Napoca, 2015, p. 131.

⁵⁷ AAVFC, în cota II 12-924.

zat de uneltire împotriva orânduirii statale și de instigare la revoltă. Următorul pasaj extras din Arhivele CNSAS ne prezintă contextul acestor acuzații:

„În sfârșit a venit masa. Fiindcă nu servește Țuică, l-am tratat cu un pahar de vin tare, pentru a-i face poftă de vorbă. Am spus eu:

-Părinte, mi-a plăcut felul în care ați pus problema în predica pe care ați ținut-o.

Spune el:

-Am spus-o din suflet, pentru că acest oropsit de popor este mințit cu atâta nerușinare, încât nici cea mai grozavă perioadă din istoria românească nu a cunoscut așa teroare... Eu am simpatizat și simpatizez mișcarea legionară, deși aceasta este acum ceva irealizabil, nu am fost doctrinar. Mișcarea legionară a fost condusă de un căpitan cu mână de fier, avea la baza națiunea și pe Dumnezeu... Comuniștii n-au nici națiunea, nici pe Dumnezeu.

Zic eu: ei cred în marxism.

-O ideologie decadentă care nu are la bază nimic, cine nu crede în Dumnezeu nu are viață pe pământ.

-Părinte vreau să-ți destăinuiesc ceva, mă bazez pe dumneata, ca pe un prieten bun și mai ales ca pe un preot desăvârșit, dumneavoastră să-mi dați sfatul și eventual să mă ajutați. Am povestit toată situația cu organizația subversivă. A ascultat-o cu atenție și apoi mi-a spus: este inutil să crezi că este posibil ca printr-o organizație subversivă să schimbi situația acestor oropșiți de români. A fost chiar aici în Suciul o asemenea organizație și care a fost rezultatul? Zeci de ani de închisoare. A fost în Ungaria răscoală cu tot poporul, dar nu s-a ajuns la nici un rezultat, morți, oameni închiși și mizerie. Așa cum comuniștii nu pot zdrobi Biserica și credința, nici o organizație subversivă în Suciul sau Lăpuș nu poate distruge comunismul. Sfatul meu este să nu te ocupi cu așa ceva, mai ales că ești tânăr și ai copii. Eu nu lupt printr-o organizație subversivă, lupt deschis, lupt cu Dumnezeu, aici în acest sat este cuvântul meu primul și apoi al celor de la partid, pot veni să zică orice, eu dacă spun numai o jumătate de cuvânt, pot face în Suciul orice vreau”⁵⁸

În noaptea de 11 spre 12 iunie 1958 părintele a fost arestat de către Securitate, fiind supus unor umilințe inimaginabile organelle Securității obligându-l să ducă în spate un sac plin de cărți confiscate la percheziția de la Mănăstirea Breaza, ctitoria sa, iar pe 12 iunie va fi dus cu duba securității de la Târgu Lăpuș la Baia Mare pentru anchetă.

Procesul va avea loc la data de 8 aprilie 1959 la Tribunalul din Satu Mare și în urma lui va fi condamnat la 20 de ani de muncă silnică și încarcerat la Aiud, pentru vina de a fi uneltit împotriva ordinii sociale prin instigare la revoltă.⁵⁹ Condițiile

⁵⁸ CNSAS, I. 235975, vol. I.

⁵⁹ A se vedea: Adrian Nicolae PETCU, *Dicționarul clericilor și miren timer ortodocși români mărturisitori în detenția comunistă (1945-1964)*, Basilica, București, 2017, p. 251.

inumane în care a fost obligat să trăiască i-au periclitat sănătatea, contactând o ciroză hepatică, boală care i-a grăbit sfârșitul. Va muri uitat de toată lumea la data de 4 ianuarie 1963⁶⁰, trupul lui fiind aruncat într-o groapă comună, la fel ca și trupul colegului său de suferință, părintele Liviu Galaction Munteanu, mort cu doi ani mai devreme în 1961.

Unul dintre condamnați Vasile Blănaru Flamură care a stat în aceeași celulă, avea să spună la moartea părintelui Florea, o rugăciune printre lacrimi: „Binecuvântată să-i fie calea spre libertate..., martir al neamului, profesor universitar- protopopul Clujului, Florea Mureșanu”⁶¹

3.2. FLOREA MUREȘAN ÎN CONȘTIINȚA CONTEMPORANILOR ȘI A BISERICII

Memoria părintelui Florea Mureșan a rămas întipărită și prin mărturiile directe Male unor ierarhi, ucenici sau simpli credincioși care l-au cunoscut îndeaproape. Din multitudinea mărturiilor am selectat câteva, care mi s-au părut reprezentative: Mitropolitul Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Iustinian Chira, Arhimadritul Serafim Man, Arhimadritul Gavriil Burzo (ucenicul direct al părintelui Florea Mureșan), părintele profesor Dorel Man și părintele Simeon Cristea.

Mărturia Mitropolitului Bartolomeu: „om așezat, blajin și harnic, foarte iscusit și cult și care avea o bibliotecă bogată din care nu lipseau nici cele curente, de erudiție, printre care opera completă, în franțuzește a lui Ioan Hrisostom” iar referitor la teza de doctorat spunea următoarele

„își pusese numele pe o frumoasă ediție a Cazaniei lui Varlaam, dar treburile parohiei, multe și conștiincios împlinite, îi descurajau proiecte viitoare, de editor, pe care și le-ar fi văzut tot în jurul unor pietre de temelie ale vechii noastre culturi”⁶².

În *Cuvânt înainte* la lucrarea *Grai și suflet românesc* scria:

„Florea Mureșanu a fost unul din spiritele luminate ale Clujului de odinioară. Slujitor de primă mână, dascăl iscusit, predicator avântat, misionar neobosit, omul acela masiv, cu un suflet gingaș adăpostit într-o statură puternică, era și un purtător de cultură umanistă în cel mai cuprinzător sens al cuvântului...”⁶³.

Mărturia Arhiepiscopului Iustinian Chira:

⁶⁰ Ierom. G. BENEĂ, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului...*, p. 253.

⁶¹ <https://www.fericiticeiprignoniti.net/florea-muresan/2323-la-aiud-vecin-de-pat-cu-mucenicul-florea-muresan> accesat la data de 10 August 2021.

⁶² Bartolomeu Valeriu ANANIA, *Rotonda plopilor aprinși*, Flori Dalbe, Ediția a II-a, București, 1995, pp. 133-134.

⁶³ Arhiepiscopul BARTOLOMEU, *Cuvânt înainte*, în: Florea MUREȘANU, *Grai și suflet...*, p.3.

„Acesta a fost Florea Mureșan. Cărturar de seamă, patriot desăvârșit, intelectual de primă mână, scriitor original și mai presus de toate, preot adevărat. Am avut binecuvântarea de la Dumnezeu să fiu confidentul lui”⁶⁴.

Mărturia Arhimandritului Serafim Man:

„iubea mult Mănăstirea Rohia și poposea destul de des la noi, fie singur, fie cu grupuri de credincioși din parohia Sfinției Sale. Aducea ajutoare la Mănăstire și iubea rugăciunea și munca, fiind alături de noi. Ne îndruma și sfătuia de toate, dar mai ales în a iubi rugăciunea, cântarea sfântă și ascultarea”⁶⁵.

Mărturia Arhimandritului Gavriil Burzo:

„Părintele Florea Mureșan este un sfânt atât prin trăirea pe care a avut-o de-a lungul vieții cât și prin faptele prin care a mărturisit credința și cuvântul Evangheliei lui Hristos... Pe lângă părintele Florea în închisorile comuniste au mai murit părintele Ilarion Felea și părintele Galaction Munteanu iar alții au făcut închisoare cum ar fi părintele Stăniloae sau părintele Bartolomeu Anania...Ar fi foarte frumos dacă peste ani părintele ar fi canonizat, ar însemna că întreaga jertfă a sa pentru dreapta credință nu a fost uitată și că întreaga sa activitate în sânul Bisericii Ortodoxe și în rândul neamului român ortodox stă la un loc de cîinste.”⁶⁶

Mărturia părintelui Dorel Man:

„Prin fizionomia lui sufletească, Florea Mureșanu s-a remarcat ca un preot și profesor cu mare vocație. Cu neclintită credință și jertfelnicie a slujit Biserica, potrivindu-și viața după învățătura Sfintei Evanghelii, ținând cu sfințenie la rânduielile Bisericii strămoșești. Și-a dat slinița să fie un prieten și părinte iubitor al tuturor, spre a-i îndruma și apropia de Hristos. Segmentul vieții vremelnice s-a întrerup, jefindu-se pe sine pentru semenii, câștigându-și viața veșnică dincolo de zarea acestui veac.”⁶⁷

Mărturia părintelui Simion Cristea:

„Înstelată în har, Liturgia părintelui Florea transmitea firoul absolutului, iar borangicul predicii, cu verbul cald, convingător, svuros, prinzând spontane sufragii, înconjură anvonul de mulțime. În viața liturgică ținea pasul cu heruvimii Marelui Vohod, ca un ascet athonit”⁶⁸.

⁶⁴ Episcopul IUSTINIAN, *O pagină de istorie*, în: Florea MUREȘANU, *Grai și suflet...*, p. 8.

⁶⁵ Arhimandrit Serafim MAN, în: Florea MUREȘANU, *Grai și suflet...*, pp. 377-378.

⁶⁶ Fragment din interviul pe care i l-am luat părintelui Gavriil Burzo în primăvara anului 2018.

⁶⁷ Dorel MAN, *Studiu Introductiv* în: Florea MUREȘANU, *Grai și suflet...*, p. 23.

⁶⁸ Pr. Simion CRISTEA, *Părintele Florea Mureșan...*, p.6.

CONCLUZII

Personalitatea vrednicului de pomenire episcop Nicolae Ivan a devenit emblematică și reprezintă un simbol al vieții culturale, sociale și bisericești a Clujului din prima jumătate a secolului XX, prin ctitoriile de factură materială și spirituală pe care le-a înfăptuit în eparhia sa.

Academia Teologică din Cluj a fost una dintre ctitoriile de suflet în care și-a desfășurat activitatea alături de alți eminenți profesori, printre care și părintele martir Florea Mureșan.

Prin activitatea sa pastorală eminentul teolog a dinamizat viața bisericească a Clujului și a polarizat în jurul său pe cei mai reprezentativi intelectuali ai vremii, unii dintre ei numărându-se printre ctitorii Universității românești din Cluj îndată după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918.

Opera sa teologică foarte vastă și cu un evident conținut interdisciplinar ca arie de specializare, denotă o personalitate culturală și teologică de mare anvergură, multe din lucrările sale reprezentând astăzi adevărate izvoare de inspirație pentru teologia românească contemporană.

Părintele Florea Mureșan a fost un mare iubitor de viață monahală și a trăit ca un monah, Mănăstirea Breaza fiind o ctitorie dragă sufletului său, în care și astăzi amintirea sa a rămas vie prin ucenicul său apropiat părintele Gavriil Burzo, dar și prin dragostea și atașamentul bunilor credincioși din Suci de Sus față de viața și memoria sa.

Întreaga sa viață, verticalitatea morală, intransigența față de orice derapaj politic, memoria sa vie în sufletele celor care l-au cunoscut direct dar și a celor care l-au cunoscut în mod indirect, cele trei detenții precum și sfârșitul martiric, îl recomandă cu prisosință spre a fi trecut în viitorul apropiat sau mai îndepărtat pe lista de canonizare a Bisericii Ortodoxe Române.

Demersurile mele științifice și analitice cu privire la viața și activitatea acestui martir al neamului și Bisericii, sper că vor constitui un argument credibil pentru ca părintele Florea Mureșan să fie trecut în rândul sfinților mărturisitori.